

**Asia C-177/20**

**Ennakkoratkaisupyyntö**

**Jättämispäivä:**

7.4.2020

**Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:**

Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Unkari)

**Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:**

6.3.2020

**Valittaja:**

”Grossmania” Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft.

**Vastapuoli:**

Vas Megyei Kormányhivatal

---

Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság

[– –]

Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Győrin hallinto- ja työtuomioistuin, Unkari) on [– –] valitusasiassa, jossavalittajana on ”Grossmania” Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft. ([– –] Lukácsháza [– –], Unkari) ja vastapuolena [– –] Vas Megyei Kormányhivatal (Vasin maakuntahallitusta edustava viranomainen, [– –] Szombathely [– –], Unkari) ja jossa on kyse maa-alueisiin kohdistuvia oikeustoimia koskevasta oikeusriidasta, antanut seuraavan

välipäätöksen:

Győri közigazgatási és munkaügyi bíróság [– –] esittää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

Onko Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklaa tulkittava siten, että jos Euroopan unionin tuomioistuin on ennakkoratkaisupyyntöön antamassaan tuomiossa todennut jonkin kansallisen oikeussäännön unionin oikeuden vastaiseksi, tällaista kansallista oikeussääntöä ei voida soveltaa

myöhemmässä kansallisessa hallinto- ja tuomioistuinmenettelyssä siitä huolimatta, että tällaisen myöhemmän menettelyn taustalla oleva tosiseikasto ei ole täysin sama kuin siinä aikaisemmassa menettelyssä kyseessä ollut tosiseikasto, jossa oli pyydetty ennakkoratkaisua?

[– –][kansallisia prosessioikeudellisia seikkoja]

## Perustelut:

### 1. Tosiseikat:

Valittajana olevan yhtiön perustajat eivät ole Unkarin kansalaisia.

Valittajalla oli hallintaoikeus (käyttö- ja tuotto-oikeus) seuraaviin kiinteistöihin: Jánosháza – kiinteistönumerot 0168/2, 0184/24, 0224/1, 0134/15 ja 0238/2 sekä Duka – kiinteistönumerot 010/9 ja 0241/2.

Valittajan hallintaoikeus kyseisiin kiinteistöihin poistettiin kiinteistörekisteristä maa- ja metsätalousmaan vaihdannasta vuonna 2013 annettuun lakiin nro CXXII liittyvistä erityisistä säännöksistä ja siirtymätoimenpiteistä vuonna 2013 annetun lain nro CCXII (mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvényel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény; jäljempänä siirtymätoimenpiteistä annettu laki) 108 §:n 1 momentin sekä kiinteistörekisteristä vuonna 1997 annetun lain nro CXLI (ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény) 94 §:n 5 momentin mukaisesti.

Valittaja ei turvautunut oikeussuojakeinoihin hallintaoikeutensa rekisteristä poistamisen osalta.

Euroopan unionin tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/166.3.2018 antamassaan tuomiossa, että SEUT 63 artikla on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka perusteella maatalousmaihin aiemmin perustetut käyttö- ja tuotto-oikeudet, joiden haltijat eivät ole kyseisten maiden omistajien lähiomaisia, lakkaavat suoraan lain nojalla ja ne poistetaan näin ollen kiinteistörekisteristä.

Tämän jälkeen valittaja teki Vas Megyei Kormányhivatal Celldömölki Járási Hivatalille (Vasin maakunnan hallintoviranomainen – Celldömölkin yksikkö; jäljempänä ensimmäinen viranomaisaste) hakemuksen edellä mainittuihin kiinteistöihin kohdistuvien käyttö- ja tuotto-oikeuksien kirjaamiseksi uudelleen kiinteistörekisteriin. **[alkup. s. 2]**

Ensimmäinen viranomaisaste hylkäsi 17.5.2019 antamallaan [– –]päätöksellä valittajan vaatimuksen siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentin ja maa- ja metsätalousmaan vaihdannasta vuonna 2013 annetun lain CXXII (mező-

és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény; jäljempänä maatalousmaan vaihdannasta annettu laki) 37 §:n 1 momentin perusteella.

Valittajan oikaisuvaatimukseen 5.8.2019 antamassaan päätöksessä [– –] vastapuolena oleva viranomainen pysytti ensimmäisen viranomaisasteen päätöksen. [– –] Vastapuoli vetosi päätöksensä perusteluissa siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momenttiin ja kiinteistörekisteristä annetun lain 94 §:n 5 momenttiin. Se totesi, että uutta rekisteröintiä koskevaa vaatimusta ei voitu hyväksyä, koska siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentti ja maatalousmaan vaihdannasta annetun lain 37 §:n 1 momentti olivat edelleen voimassa. Se viittasi siihen, että unionin tuomioistuimen tuomio yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16 oli annettu tietyssä yksittäistapauksessa ja että sitä voitiin soveltaa vain siinä esitetystä ennakkoratkaisupyyntöä kyseessä olleissa asioissa. Tätä tukee vastapuolen mukaan myös siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 4–5 momentti. Unionin tuomioistuimen tuomiossa C-235/17, [komissio v. Unkari] ei puolestaan ole kyse rekisteristä poistettujen käyttö- ja tuotto-oikeuksien kirjaamisesta uudelleen rekisteriin vaan maksettavasta hyvityksestä. Vastapuolella ei siis ole oikeutta hakemuksesta eikä viran puolesta kirjata uudelleen rekisteriin aiemmin siitä poistettuja hallintaoikeuksia.

Valittaja on riitauttanut valituksellaan vastapuolen päätöksen.

Vastapuoli on vaatinut valituksen hylkäämistä.

## **2. Unionin oikeussäännöt:**

### ***SEUT 63 artiklan 1 kohta***

Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat pääomanliikkeitä jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.

### ***SEUT 267 artikla***

”Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu: a) perussopimusten tulkinnasta; b) unionin toimielimen, elimen tai laitoksen säädöksen pätevydestä ja tulkinnasta. Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää Euroopan unionin tuomioistuinta ratkaisemaan sen. Jos tällainen kysymys tulee esille sellaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen on saatettava kysymys Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos tällainen kysymys tulee esille kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa

asiassa, joka koskee pidätettyä henkilöä, Euroopan unionin tuomioistuin tekee ratkaisunsa mahdollisimman pian.”

***Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 91 artikla[n 1 kohta]:***

”Tuomio on sitova sen julistamispäivästä alkaen.”

**3. Kansalliset oikeussäännöt:**

***Siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentti***

”Kaikki 30.4.2014 voimassa olevat, muiden kuin lähiomaisten välillä tehtyyn sopimukseen perustuvat toistaiseksi [alkup. s. 3] tai määräajaksi, joka päättyy 30.4.2014 jälkeen, annetut käyttö- ja tuotto-oikeudet ja käyttöoikeudet lakkaavat suoraan lain nojalla 1.5.2014.”

***Maatalousmaan vaihdannasta annetun lain 37 §:n 1 momentti***

”Tuotto- ja käyttöoikeus sekä tällaisen hallintaoikeuden perustamisesta tehty sopimus on mitätön, paitsi jos sopimus tällaisen oikeuden perustamisesta on tehty lähisukulaisen hyväksi.”

**4. Ennakkoratkaisupyynnön esittämisen perusteet:**

***4.1. Unionin tuomioistuimen aiemmat tuomiot***

Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Szombathelyn hallinto- ja työtuomioistuin) pyysi unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momenttiin ja kiinteistörekisterilain 94 §:n 5 momenttiin liittyneissä asioissa.

Unionin tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16 antamassaan tuomiossa, että SEUT 63 artikla on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka perusteella maatalousmaihin aiemmin perustetut käyttö- ja tuotto-oikeudet, joiden haltijat eivät ole kyseisten maiden omistajien lähiomaisia, lakkaavat suoraan lain nojalla ja poistetaan näin ollen kiinteistörekisteristä.

Unkarilaiset tuomioistuimet kumosivat unionin tuomioistuimen antaman tuomion perusteella näissä asioissa, joissa käsittelyä oli lykätty ennakkoratkaisupyynnön esittämisen vuoksi, kyseessä olleet hallintopäätökset, joissa tuotto- ja käyttöoikeudet oli määrätty poistettavaksi rekisteristä.

Unkaria vastaan on edellä tarkastellun kansallisen lainsäädännön johdosta pantu vireille oikeudenkäynti myös jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamiseksi (asia C-235/17), jonka unionin tuomioistuin ratkaisi 21.5.2019

antamallaan tuomiolla. Tuomioissa todettiin, ettei Unkari ollut osoittanut, että riidanalaisella lainsäädännöllä toteutetulla muiden jäsenvaltioiden kuin Unkarin kansalaisten hallussa suoraan tai välillisesti olevien käyttö- ja tuotto-oikeuksien lakkauttamisella pyritäisiin takaamaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä hyväksytyjen tai SEUT 65 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainittujen yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteuttaminen, ja ettei Unkari ollut osoittanut, että tämä lakkauttaminen olisi asianmukaista ja johdonmukaista tai edes rajoittuisi näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Toisaalta katsottiin, ettei tämä lakkauttaminen ole perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan mukaista. Tämän johdosta pääomien vapaan liikkuvuuden esteet, jotka näin syntyvät sellaisen omaisuuden riistämistä, joka on hankittu pääomalla, joka nauttii SEUT 63 artiklassa vahvistettua suojaa, eivät voi olla oikeutettuja. Näin ollen, koska Unkari on antanut riidanalaisen lainsäädännön ja siten lakkauttanut ex lege muiden jäsenvaltioiden kansalaisten hallussa suoraan tai välillisesti olevat Unkarissa sijaitsevan maatalousmaan käyttö- ja tuotto-oikeudet, se on jättänyt noudattamatta SEUT 63 artiklan ja perusoikeuskirjan 17 artiklan mukaisia velvoitteitaan.

#### **4.2. Tällä hetkellä voimassa oleva Unkarin lainsäädäntö**

Siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentti on yhä voimassa, edellä mainittujen unionin tuomioistuimen antamien tuomioiden jälkeenkin.

Unkarin lainsäätaja on täydentänyt kyseistä säännöstä kahdella uudella momentilla. **[alkup. s. 4]**

Siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 4 momentissa säädetään, että ”jos 1 momentin mukaisesti lakannut oikeus on tuomioistuimen tuomion johdosta perustettava uudelleen, mutta sitä ei alun perin rekisteröitäessä voimassa olleiden oikeussääntöjen mukaan olisi voitu merkitä rekisteriin siinä olevan muodollisen tai aineellisen virheen vuoksi, kiinteistöasioissa toimivaltainen viranomaisilmoittaa tästä syyttäväviranomaiselle ja lykkää asian käsittelyä siihen saakka, kunnes syyttäväviranomaisen toimittama tutkinta ja siihen perustuvan menettely on saatu päätökseen”.

Siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 5 momentin mukaan sen 4 momentissa tarkoitetuksi ”virheeksi katsotaan se, että

- a) käyttöoikeus on perustettu oikeushenkilölle
- b) tuotto- tai käyttöoikeuden haltijaksi on merkitty kiinteistörekisteriin 31.12.2001 jälkeen oikeushenkilö tai sellainen luonnollinen henkilö, joka ei ole Unkarin kansalainen
- c) jos tuotto- tai käyttöoikeuden rekisteröintiä haettaessa voimassa olevien oikeussääntöjen mukaan tällaisen oikeuden hankkimisen edellytyksenä on jonkin

muun viranomaisen antama todistus tai lupa, hakija ei ole toimittanut tällaista asiakirjaa.”

**4.3. Alkotmánybíróság (perustuslakituomioistuin) 21.7.2015 antama tuomio 25/2015 ja sen vaikutukset:**

Alkotmánybíróság 25.7.2015 antamassa tuomiossa tarkastellaan siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momenttia. Sen tuomiolauselmassa todettiin, että Unkarin perustuslakia (Alaptörvény) oli rikottu siitä syystä, ettei lainsäätäjällä ollut antanut siirtymätoimenpiteistä vuonna 2013 annetun lain 108 §:n soveltamisen vuoksi menetettyjen käyttö- ja tuotto-oikeuksien ja käyttöoikeuksien korvaamisesta säännöksiä, joiden perusteella olisi voitu hyvittää sellaiset erityiset varallisuusvahingot, joita ei olisi voitu saada korvattua sopimuksen osapuolten välisillä tilityksillä siitäkään huolimatta, että vahingot olisivat perustuneet pätevään sopimukseen. Alkotmánybíróság kehotti lainsäätäjää korjaamaan tämän perustuslainvastaisuuden 1.12.2015 mennessä.

Alkotmánybíróságin perustuslainvastaiseksi toteamaa tilannetta ei ole korjattu tähän päivään mennessä säännöksillä, joissa säädettäisiin käyttö- ja tuotto-oikeuksien haltijoille suoritettavasta korvauksesta.

Valittajan kaltaisten oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden osalta tämä merkitsee sitä, että Unkarin viranomaiset eivät yhtäältä hyväksy hakemuksia käyttö- ja tuotto-oikeuksien merkitsemiseksi uudelleen kiinteistörekisteriin vetoamalla siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momenttiin, eikä käyttö- ja tuotto-oikeuksien rekisteristä poistamisesta [aiheutuvan omaisuusvahingon] hyvittämisen takaavan korvauksen määrää voida vahvistaa, koska tällaisesta korvauksesta ei ole säädetty.

Unionin tuomioistuimen asiassa C-235/17 antamassa tuomiossa todetaan myös, ettei riidanalaisella lainsäädännöllä toteutettua omaisuuden riistämistä voida oikeuttaa yleisen edun mukaisilla syillä, eikä siihen myöskään ole otettu säännöksiä oikeudenmukaisen korvauksen maksamisesta kohtuullisessa ajassa. Kyseinen lainsäädäntö siis loukkaa perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa taattua omistusoikeutta (ks. tuomion 129 kohta).

**4.4. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan tosiseikaston erot [suhteessa edellä tarkasteltuun oikeuskäytäntöön]:**

Käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva tosiseikasto eroaa unionin tuomioistuimen käsiteltävänä yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16 olleista tosiseikoista siltä osin kuin käsiteltävän asian valittaja ei hakenut muutosta viranomaispäätöksiin, joilla hallintaoikeudet poistettiin rekisteristä, kun taas mainituissa asioissa, joissa annettiin ennakkoratkaisu, asian vireille panneet osapuolet olivat hakenet muutosta viranomaispäätöksiin, joilla niiden hallintaoikeudet oli poistettu rekisteristä.



Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa tapauksessa valittaja on yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16 [alkup. s. 5] annetun unionin tuomioistuimen tuomion jälkeen hakenut rekisteristä poistettujen hallintaoikeuksiensa rekisteröimistä uudelleen tukeutuen siihen, että unionin tuomioistuin oli todennut asianomaisten Unkarin oikeussääntöjen olevan unionin oikeuden vastaisia. Valittaja ei ollut saanut korvausta hallintaoikeuksiensa rekisteristä poistamisen jälkeen, koska tällaisia oikeussääntöjä ei ollut säädetty.

Valittajalle ei siis jäänyt Unkarin lainsäädännön unionin oikeuden vastaisuuden ja sen vuoksi, ettei rahallisen korvauksen puuttuessa muuta mahdollisuutta kuin hakea rekisteristä poistettujen hallintaoikeuksiensa kirjaamista uudelleen rekisteriin.

Vastapuoli vetoaa kuitenkin siihen, että hallintaoikeuksien poistaminen rekisteristä on tapahtunut tuolloin voimassa olleiden oikeussääntöjen vuoksi laillisesti ja että – edelleen voimassa olevan – siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentti estää uudelleen rekisteröinnin.

#### ***4.5. Ennakkoratkaisumenettelyssä annettujen tuomioiden erga omnes -vaikutus ja ajallinen ulottuvuus***

Ennakkoratkaisun saamiseksi esitettyssä pyynnössä nousee ensimmäisenä esiin kysymys ennakkoratkaisujen yleisestä velvoittavuudesta eli niiden erga omnes -vaikutuksesta.

Yhteisöjen tuomioistuin totesi 27.3.1963 yhdistetyissä asioissa 28–30/62, Da Costa, antamassaan tuomiossa (Kok. 1963, s. 75), että ”vaikka 177 artiklan viimeisen kohdan mukaisesti kansallisilla tuomioistuimilla, joiden päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, on velvollisuus saattaa rajoituksetta niiden käsiteltävänä olevat tulkintaa koskevat kysymykset yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, yhteisöjen tuomioistuimen 177 artiklan nojalla antama tulkintaratkaisu voi kuitenkin tehdä velvollisuuden merkityksettömäksi. Näin on erityisesti silloin, kun esitetty kysymys on asiallisesti samanlainen kuin kysymys, josta on jo annettu ennakkoratkaisu vastaavassa tapauksessa”.

Asiassa 283/81, CILFIT, 6.10.1982 annetussa tuomiossa todettiin Da Costa -tuomiossa omaksuttuun ratkaisuun viitaten, että ”177 artiklan kolmannessa kohdassa ilmaistua velvollisuutta voi vastaavasti rajoittaa se, että yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään jo ratkaissut kyseisen oikeuskysymyksen, olipa näihin ratkaisuihin johtaneiden menettelyjen luonne mikä tahansa, ja vaikka riidanalaiset kysymykset eivät olisi täsmälleen samanlaisia”.

Asiassa CILFIT annetussa tuomiossa unionin tuomioistuin totesi, että sellaisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saada hakea muutosta, on silloin, kun yhteisön oikeutta koskeva kysymys on tullut sen ratkaistavaksi, noudatettava velvollisuuttaan saattaa asia yhteisöjen

tuomioistuimen käsiteltäväksi, ellei se ole todennut, että esille tullut kysymys on vailla merkitystä tai että yhteisöjen tuomioistuin on jo tulkinnut kyseessä olevaa yhteisön oikeuden säännöstä tai määräystä taikka että se, miten yhteisön oikeutta on sovellettava, on niin ilmeistä, ettei tätä ole mitään perustetta epäillä; tutkittaessa, onko kyse tällaisesta tilanteesta, huomioon on otettava yhteisön oikeuden ominaispiirteet, sen tulkintaan liittyvät ongelmat sekä vaara oikeuskäytäntöjen eroavaisuuksien syntymisestä yhteisön alueella.

Ajallisiin vaikutuksiin liittyvä kysymyksen osalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tulkintaratkaisujen on yleisesti katsottu vaikuttavan *ex tunc*, eli taannehtivasti. Asiallisesti tämä merkitsee sitä, että tulkintaratkaisua on sovellettava unionin oikeussäännön voimaantulosta alkaen. Tulkintaratkaisujen taannehtivasta vaikutuksesta unionin tuomioistuin totesi asiassa 66/79, asiassa 127/79 ja 128/79 antamissaan tuomioissa, että tulkinnalla selvennetään ja täsmennetään tarvittaessa kyseisen oikeussäännön merkitystä ja ulottuvuutta niin, että yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnasta ilmenee, miten tätä oikeussääntöä täytyy tai olisi täytynyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta lähtien **[alkup. s. 6]** Tästä seuraa, että tuomioistuimet voivat soveltaa ja niiden täytyy soveltaa näin tulkittua sääntöä myös oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja jotka on perustettu ennen tulkintapyyntöä koskevaa tuomiota.

Legfelsőbb Bíróság (Unkarin ylin tuomioistuin) on tarkastellut näitä kysymyksiä hallinto-oikeutta koskevassa periaateratkaisussaan 1815/2008. Siinä kyseessä olevien tosiseikkojen mukaan viranomaisen oli määrännyt valittajalle rekisteröintimaksun ja valittaja oli turhaan vedonnut siihen, että unionin tuomioistuin oli katsonut, että unkarilaiset rekisteröintimaksut olivat suuruudeltaan unionin oikeuden vastaisia. Ensimmäisenä asteena asian ratkaissut tuomioistuin oli hylännyt valituksen sillä perusteella, että vastapuolena ollut viranomaisen oli käsiteltävänään olleessa asiassa tehnyt ratkaisunsa tuolloin voimassa olleiden oikeussääntöjen mukaisesti.

Legfelsőbb Bíróság totesi, etteivät Unkarin tuomioistuimet voi olla ottamatta huomioon unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Unionin tuomioistuin oli antanut unionin oikeuden ja kansallisen oikeuden välisistä suhteista periaateratkaisuja, joihin valittaja oli ylimääräisessä muutoksenhakumenettelyssä vedonnut ja joista olennaisimpiin Legfelsőbb Bíróság oli myös tuomiossaan viitannut.

Legfelsőbb Bíróság totesi, että ensimmäisenä asteena asian ratkaissut tuomioistuin oli tukeutunut siihen, että vastapuolena ollut viranomaisen oli tehnyt päätöksensä tuolloin voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti, minkä vuoksi esiin nousi kysymys unionin oikeuden ja unionin tuomioistuimen antaman tuomion velvoittavasta vaikutuksesta ja ajallisesta ulottuvuudesta. Oikeuskirjallisuudessa ei oltu yksimielisiä ennakkoratkaisun yleisesti velvoittavasta vaikutuksesta (*erga omnes* -vaikutus), koska unionin tuomioistuin ei ollut lausunut tästä yksiselitteisesti. Oikeuskäytännöstä oli kuitenkin tehtävissä se johtopäätös, että oikeuskäytäntö velvoitti suhteessa kaikkiin. Tälle saatiin tukea asiassa [28–30/62],



Da Costa ja asiassa [283/81], CILFIT annetuissa tuomioissa omaksutusta näkemyksestä, jonka mukaan ennakkoratkaisulla on normatiivinen arvo siltä osin kuin sen oikeusvaikutus ulottuu muihin asioihin, koska tapauksen mukaan se tekee turhaksi velvollisuuden ennakkoratkaisumenettelyn vireillepanemiseen ja se voi tehdä tästä velvollisuudesta sisällöttömän silloin, kun esitetty kysymys on asiallisesti sama kuin kysymys, jossa ennakkoratkaisumenettely on jo samanlaisen asian osalta toimitettu. Näillä näkökohdilla on merkitystä, koska unionin tuomioistuin oli lausunut unkarilaisen rekisteröintimaksun yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa kahdessa unionin tuomioistuimen tuomiolla ratkaistussa asiassa (C-290/05 ja C-333/05).

Ajallisten vaikutusten osalta Legfelsőbb Bíróság totesi, että koska unionin tuomioistuin oli ensimmäisen oikeusasteen tuomiota annettaessa jo antanut tuomion unkarilaista rekisteröintimaksua koskevassa asiassa, siinä omaksuttua ratkaisua ei voitu jättää huomiotta sillä perusteella, että vastapuolena olleen viranomaisen päätöstä tehtäessä tuomiota ei ollut vielä annettu.

Unionin tuomioistuimen vahvistaman oikeusperiaatteen mukaan vastapuolen olisi itse pitänyt tulkita unkarilaisen rekisteröintimaksun ja unionin oikeuden välistä suhdetta niin kuin unionin tuomioistuin oli asiassa C-290/05 antamassaan tuomiossa todennut. Ex tunc -vaikutus huomioon ottaen vastapuolen päätös oli lainvastainen jo sitä tehtäessä voimassa olleen lainsäädännön kannalta tarkasteltuna, koska tietty sen osa (rekisteröintimaksun suuruus) oli unionin oikeuden vastainen.

Ensimmäisessä oikeusasteessa asiassa olisi siis pitänyt soveltaa unionin tuomioistuimen asiassa C-290/05 antamassa tuomiossa omaksuttua ratkaisua, eikä sitä olisi pitänyt jättää huomiotta sillä perusteella, että valittajalla oli tämän jälkeen erillisessä menettelyssä mahdollisuus vaatia palautettavaksi liikaa maksamansa maksun määrä.

#### ***4.6. Käsiteltävässä asiassa esiin tulevat ongelmakohdat***

Käsiteltävässä asiassa toimitetussa viranomaismenettelyssä vastapuoli ja ensimmäinen viranomaisaste olivat tietoisia yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16 annetun tuomion sisällöstä, jonka mukaan siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentti oli unionin oikeuden vastainen. Näin ollen [alkup. s. 7] Legfelsőbb Bíróságin käsiteltäväksi saatetusta asiasta poiketen, tuomiosta, jossa kansallinen lainsäädäntö todettiin ennakkoratkaisupyyntöön annetulla tuomiolla unionin oikeuden vastaiseksi, oli tieto käsiteltävässä asiassa toimitetun hallintomenettelyn aikana.

Ongelmallista on asioissa kyseessä olevien tosiseikastojen erilaisuus. Yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16 annetussa tuomiossa kyseessä olleen tosiseikaston mukaan valittajat olivat hakeneet tuomioistuimelta muutosta hallintopäätöksiin, joissa määrättiin tuotto- ja käyttöoikeudet poistettavaksi rekisteristä. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat tosiseikat eroavat tästä siksi,

että valittaja ei valittanut päätöksistä, joissa sen hallintaoikeudet oli määrätty poistettaviksi rekisteristä, vaan haki sen jälkeen, kun unionin tuomioistuin oli antanut tuomionsa yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16, hallintaoikeuksiensa kirjaamista uudelleen rekisteriin siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentin unionin oikeuden vastaisuuden perusteella.

Asiassa *Da Costa* annetun tuomion mukaan ennakkoratkaisun pyytämismenettely, joka koskee asiaa viimeisenä asteena käsittelevää tuomioistuinta, ei ole siinä tapauksessa, että velvollisuus on menettänyt tarkoituksensa, kuten etenkin silloin, kun esitetty kysymys on asiallisesti sama kuin kysymys, johon on jo annettu ennakkoratkaisu samanlaisessa asiassa.

Asiassa *CILFIT* annetun tuomion mukaan edellä tarkoitettu vaikutus voi perustua unionin tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jolla kyseessä oleva oikeuskysymys on ratkaistu, siitä riippumatta, minkälaiset menettelyt ovat olleet tämän oikeuskäytännön taustalla, silloinkin kun riidanalaiset kysymykset eivät ole täysin identtiset.

Unionin tuomioistuimen näissä tuomioissa antamien tuomioiden perusteella voidaan olettaa vastauksen olevan se, että tietyssä yksittäistapauksessa vireille pannussa menettelyssä annettua ennakkoratkaisua voidaan käyttää kansallisessa tuomioistuimessa myöhemmin vireille tulleessa asiassa silloinkin, kun esitetty kysymys ei ole täysin sama kuin aiemmin esitetty kysymys tai kun kysymykset ovat samat vain asiasisältönsä osalta.

Käsiteltävän pääasian osalta unionin tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa C-52/16 ja C-113/16 antamassa tuomiossa todetaan yksiselitteisesti, että siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentti, johon vastapuoli on tukeutunut, on unionin oikeuden vastainen. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen näkemyksen mukaan voidaan myös todeta näin, jolloin esitetty kysymys ei kohdistu tähän vaan siihen, voiko kansallinen tuomioistuin silloin, kun kyseessä ei ole täysin sama tosiseikasto, sivuuttaa unionin oikeuden vastaisen kansallisen oikeussäännön, jos unionin tuomioistuin on aikaisemmassa tuomiossaan jo todennut sen olevan unionin oikeuden vastainen. Asioissa kyseessä olevat tosiseikat eroavat siis toisistaan, mutta niissä sovellettava oikeussääntö on sama.

Tästä syystä voidaan myös kysyä, voiko asiaa käsittelevä tuomioistuin sivuuttamalla siirtymätoimenpiteistä annetun lain 108 §:n 1 momentin velvoittaa vastapuolen siihen, että se toimittaa valittajan tapauksessa uudelleen rekisteröintiä koskevan menettelyn, jossa se voi soveltaa siirtymätoimenpiteistä annettuun lakiin lisättyjä, tällä välin voimaan tulleita 108 §:n 4–5 momenttia.

[–] [alkup. s. 8]

[–][kansallisia prosessioikeudellisia seikkoja]

Győr, 6.3.2020.

[– –][allekirjoitukset]

TYÖASIAKIRJA